

Бүгү чурттарның пролетарийлары, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 203 (1401)

1980 чылдың август 31, воскресенье

1925 чылда
үлдөсүлгөсү

Өртөс 2 көп.

ЧАА ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫ-БИЛЕ

ДААРТА — сентябрьның бири. Ол хүнүн келирин башкылар-даа, өөреникчилер-даа, студентилер болгаш ада-нелер-даа четтикпейн манап келгенер. Ол—өн-баазын чечек каастаан, өөрүшкү-хөгдөл долган утундурбас байырлап. Чаа өөредилге чылы бо чылын онзагай үедэ эгелет турар. Бүгү-нүгү ортумак өөредилгеже шилчилген бүгү доозарынын үеи онгу беш чыл дооступ турар. Оон-биле чергелештир СЭКП-ниң XXVI съездин төлөпиг уткуур дээш бүгү совет улус политиктиг болгаш күш-ажылыч көдүрүшкүндө хаара туттунган. Башкылар коллективтериниң болгаш улус өөредилге ажылдакчыларынын бүгү-ле күзүл-чүткүлү, энергиязы, ажил-херээ партияжи съездин төлөпиг уткуурунча утканган.

Чоокта чаа-ла болуп эрткилээ, башкыларын август чөвүлү хуралдары партияжи XXV съездинин улус өөредилгезинин мурунга салган чугула сорулгалары амыдыралда канчаар боттанып турарын чугаалажып, аныяк-өскенин өөредилгезинде болгаш коммунист кижизидилгезинде чедип алдынган чүүлдерни быжыглаары, шийтпирлеттинген айтырыгларже кичээлгеин мөөнээри чугула деп көргөн.

Бүгү-нүгү ортумак өөредилгени херек кырында амыдыралда боттандырып турары сайзыраңгай социалист нийтиледдин кайтамчык улуг чаалап алышкыны болур. Оон дугайын бүгү чуртта беш чылдын эрткен чылдарынын көргүзүлгөри херечилеп турар. Бистин республиканын кичээлден бешин алгаш көөрге, материалдыг бааза быжыгып, өөредилгенин шынарынче кичээлгеин салдынып, өөреникчилерин ийел-политиктиг, күш-ажылыч болгаш мөзү-шыйар кижизидилгезинин айтырыгларынче улуг кичээлгеин салдынып турар апарган.

Чаа өөредилге чылынга школалары, өөредилге черлерин белекээр дээш чер-черде партия, совет органныр, улус өөредилге ажылдакчылары, школаларын шефчилери — хөй-нүгү улуг ажилдары боттандырып чоруткан. Бо чаа өөредилге чылында Тандынып Кочетово болгаш Каа-Хемини Дезин-Аксы суурларда чаа школалар ажилдап киргени бистин уругларыныска чоргаарынчыл белек болур. Кызылда туттунуп турар чаа школанын био корпусуна уруглар база өөренип эгелээр.

Эрткен өөредилге чылында республиканын школаларынын нинти өөредилге денелери 98,9 хуу болган. 2319 башкы, 2103 класс чүс хуу өөредилгени чедип алган. Нинти-биле Би-Хем районун, Кызыл хоорайнын школаларында өөредилге денелери элээн бедик. Өөредилге чорудулганын сайзыраңгайдык, ийел-политиктиг, күш-ажылыч болгаш мөзү-шыйар кижизидилгезин чыгыс аай көөрүчө кичээлгеин утландырып турар школа кол-лективтери, тус-тус башкылар-даа республикада эвээш эвас. Оларын арга-дуржулганын эрткен август хуралдарында хань анализтеп чугаалашкан болгаш чаа өөредилге чылында ажылдарынга быжыг бааза ол болур.

Школаларын күш-ажылыч кижизидилгезинин база профессионал угуланышкынын айтырыгларын шийтпирлээринге ажил-агыйлар, бүдүрүлгелер боттанын салышкынын кирип, боттут дузаны чедирип турар. Ынчалза-даа бо талазы-биле ажил чогуру деңгелге чепес. Күш-ажыл өөредилгезинин материалдыг баазанын болур-чогуру-биле быжыглаары, өөредилгени айтыткан программа, планнар өзүгээр чорударын чедип алтыры — чугула айтырыгларын бирээш.

Партияжи XXVI съездин төлөпиг уткуур, өөредилге-кижизидилге ажылынга бедик көргүзүлгөри чедип алыр дээш школа коллективтеринге инициативни болур чорукка коммунист башкыларын ролу улуг. Мурунчы башкылар чедип алган чаа чүдүлдеринге орутку ажилдары, чогаалкыч өзү-биле ажилдарынга башкылар коллективтеринге таарымчалыг байдалдарын тургузары, кичээлдин, класс шагынын, школадан дашкаар чорудуп турар бүгү-ле хемчеглерин кижизидикчи салдарын, дээштиг чоруун бедилери чугула.

Школа коллективтеринде дыка хөй аныяк башкылар чаа өөредилге чылында немежип кирген. Оларын ажилдап, чурттаарында таарымчалыг байдалдарын тургузарынче улус депутаттарынын Советтери, ажил-агый удуртукчулары кичээлгеин салыр ужурулуг.

Школа, ада-не болгаш хөй-нүгү аразында харылзааны быжыглаарында бүгү-нүгү ортумак өөредилгеже шилчилге эки байдалды тургузуп турар. Уругларын күш-ажылыч кижизидилгезини организастаарында, профуланымшык ажилында школа коллективтеринин өзүлүг дузалакчылары оларын шефчилери — ажил-агыйлар, бүдүрүлгелер болур. Бо талазы-биле ажилда эге класстардан-ла чорудуп эгелээр чугула.

Чаа өөредилге чылы-биле!

ТАРАА АЖААЛДАЗЫН, МАЛГА ЧЕМ БЕЛЕТКЕЛИН ШАЛЫПЧЫ ЧОРУДААЛЫ

«ШЫН» СОЛУН КҮШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАРНЫҢ ТУГУ
«Улуг Октябрь» совхозун тараажыларынга тураскаалып көдүргөн.

Совхозтун тараажылары 5700 гектар тараажыны 30 хуузул кескен, оон 1333 гектарын бастырып алган. Олар гектардан-на 10 центнерден эвээш эвас дүжүтүп ап турар.

Ону беш чылдын өөдүгү дүжүтүп чидирип чог ажал алыр таш соннар-дир чарытын казба-тынар!

«Кызыл тараачы» совхоз-тун төл шаңы. Мында бистин суген далайы кылыр агрегатта ажил дөйөмшкыны. Туран хемини мында тараажыда, ферма алааныда, кескен ногаан массанын, Николай Рымарев биле Николай Пихтин оларын машиналары үзүк-соксаал чокка сөөртүп ажал-ле турар. Ону ой-шаан-дестеп, кургазыр. Бо ажилды анык специалистер Владимир Калтелов баштаан эвас бил-дир башкылар турар.

Витаминизат суген далайы белекээр-ле ий ал болуп тур бис. Хүнде нормамас 2,7 тонна. Бис ону 3-4 тонна чедирип тур бис—деп, оператор В. Кантелов тайылбыр-лаар. Эвасоон белекээр далайынын шынары эел, ону хууздуктарында, кургаларында технологиянын ажилчылар аажок хынамчалыг хай-гаарып турар. Ынчалгаш олар-нык белекээр далайынын хөй кезин бирги класстын болган.

В. Кантеловтун эвасоонда Сергей Сарылар, Тамара Салыкова, Мария Бүрбү база Владимир Богатов олар ажилдап турар. Оларын кижизидилгезин кызымак чоруду-биле бо чылын 300 тонна суген далайы, белекээр план-ны 400 тонна чедирген. Бо коллектив боттарынын арга-куралдарын сапак көргөш.

СЭКП-ниң XXVI съездинде алдар кылдыр 600 тоннамы белекээр деп бедиткен социалист хууздуктаны алган.

С. ХЕРТЕК.

ТААРЫШТЫР ХУВААП ТУРГАШ...

«Алдан-Маадыр» совхоз бо чылын 3400 тонна бөдүүн мал чеми белекээр планын. Мал чеми белекээр талазы-биле республикада чарлатынган шалыпчы арга кырышкан, совхозтун ажил-ишчилери августтун ийги он хонунун түнеленде суген белекээр план-нын 64,7 хуузул күтүскен. Бо чугула кампанын организастыг чорударыга коммунист кол чери ээлеп, оларын чугула участкарга хуваган.

Коммунист М. С. Монгуш эргелескиден Бора-Тайга сал-бырында Чечеткинни хойук бригаданы мал чеми белекээр-инин талазы-биле чарышка тилекчи болган. Аңаа сорук кирген ажил-ишчилер мурун-да алган хууздуктаны эде-көрүл, 200 тонна сугенин немей белекээр хууздуктаны.

Партом. Алдан-Маадыр, Ак-Даш, Бора-Тайга салбыр-ларында партия эге организастыг кампанын белекээр кижизидилгезин төвүгө тур-гашкан, бо ажилын чугула участкарга коммунисттерни хуваган. Олар сугенинче организастыг ажилды түн бөрү организастып, оон шынары доктаалып чынар, политмасс-тиг ажилды чорудуп турар.

Мал чеминин белекээрликте коммунисттер, ажил-ишчилериниң массалык кижизидилгезинин дугайында совхоз директорынун мал чеми белекээр талазы-биле олаңкычын Монго-Налин. Совхозтун инициатив партом дуралыг-тынган. Бо талазы-биле толаргай хемчеглерин ажилдап турган, аңаа байлаан. Ылан.

Бора-Тайга салбырынның девискээринде элбес сугенин Ийи-Дыг деп черге техниканы комплекстиг ажилдап турган, бригада арга-биле ажилда-рып шийтпирлээ. Совхозтун Ак-Даш салбырында коммунист Данил Каванин удуртка-ны хову бригаданы 330 тонна суген белекээр планын 410 тоннага күтүскен, социалист чарыштын тилекчин болуп, ажилын темпкин кош-катпайн турар. Бора-Тайгада коммунист Коңсар-оол Сарыларын удуртканы хову-трактор бригаданы суген белекээр планын 60 ажал хуузул чедир күтүскен, бо хүнүрде база мурунчаларын озу-рунда чоруп турар.

Мал чеминин белекээрликте хөй-нүгү күжүн база мөөнээш. Олардан Ак-Даш сес чыл школанында хоочун коммунист башкы Кармыа Сарыларын удуртканы башкылар, ажилчылар составыг эвасо 30 тонна суген, белекээр турган, 51 тонна чедир-ген.

Бо чугула кампаныга кир-жип турар ажил-ишчилерге таарымчалыг, байдалдарын тургузар дээш совхоз дирек-торын, партом, ажилчы бол-ган комсомол комитеттери, коззэ Советтериниң күтүскен ажилды организастал, турар. Сугенинче чарыштын дурал-сугулазын бастырып, оларга элбес, белекээр, ажилчылар ажил-ишчилерге суген кезериниң конкүртүп эрттип турар. Оон аңгыда ажал, белекээр ажилдакчылар мал

чеминин белекээрликтеринге чаа солун, сестүүлери чедирип, агутхуударын үндүрүп, ки-поларын көргүзүп турар.

Мал чеми-даа, күсүк дүжүт-дээ ажал турар бригадалар-га күсүк агитацияны дерип тургускан. Көргүзүп материал-ларын азырынга элтип кылдыр көжүп чоруп 8 шийтерин ча-лап кылгаш, үш салбырларга үзүш.

Мал чеминин белекээрликте үзүшдө өске-даа организастыг хемчеглерин ап, коммунисттерин, хөй-нүгү күжүн мобилизастынын түнелен-де, бистин совхоз районуна шийчирп Кызыл тукут ап ийги улаа чаалап ап, ажил-агыйларын мурунку озурунда кирген. Совхозта мал чеминин белекээрликте ий-биле эки чоруп турар-даа, чедир шийтпирлээр ужурун айтырып база бар. Ылан-гыя сенж, сиюс салышкы-ны олаңдап турар. Сигос салышкынын темпкин оожук чоруп, ногаан массаны кезип турарында четтеринин сов-хозта улусче контроль боту-иштерин амы үеде ол четтеринин байланыштын хем-чеглерин ап турар.

Мал чеминин белекээрликте темпкин күдүлүстө дээш социалист чарыштын түнел-денин олаңдап үндүрүп, мөчүлгөлөргө моральдык бол-ган материалдыг шийал-мак-таларын таскып. Күш-ажылыч ажал түгүл көзүрүп ажал-ле.

Д.Б. ОНДАР,
«Алдан-Маадыр» совхозта партом секретари.

КАЗАХСТАНДА УЛУГ БАЙЫРЛАА

Совет Казахстанга өөрүшкү-лүг улуг байырлаа — Казах-ССР-ниң болгаш Казахстан-ниң Компартиязынын 60 чыл оюну байырлаа болган.

Алма-Атаның чурттагыча-ры август 30-де байырлаады чыскаалыга омак-мөглүг, өөрүшкүлүг чедип келгенер. Со-веттер чуртунун социал-эко-номиктиг хөгжүдүлгезинге рес-публиканын ажилчы чонна-рынын кирген үзүп байыр-лыг хуралга эш Л. И. Бреж-невтин толаргай болгаш хань утка-шынарыл чугаадына белин-биле үнелген, оон сал-ган чугула сорулгалары со-циалисттерге тургузуктук каагай чорутуу болгаш өр-темчеге тайбыны быжыгла-рында чаа-чаа күш-ажылыч маздырыг чоруктарже совет кижилерин улам сорук ки-гүскен турар.

Шериг паразынын болгаш байырлап чыскаалык кир-жигилери СЭКП ТК-нын Чингиз секретари, ССР-ниң Дээди Сөвединин Президи-умун Даргазы эш Л. И. Брежневтиң динимтиг болгаш үрүчүлүлүг адыш чыскааш-кылары-биле уткаан. Оон-биле кады төл шийгере эштер В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, В. В. Шерби-нов, П. А. Алтев, М. С. Горба-чев, П. А. Мамеров, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев; Э. А. Шербаков болгаш рес-публиканын делегацията-рынын удуртукчулары үнүп келген.

Ортааки Азиянын шериг оккупация далайчыларын паразын бичиң барабарлап болгаш офицерлерин китти-штыр коллонызы ажилган. Шериглерин алыр-бүрү кезек-теринин далайчылар ботта-рынын бедик дайынын мерге-жилги, социалист Алаш-чур-ту каныг-лаа агрессорлар, камгаларында кезээле белек-ти толаргай көргүскен.

Шериг паразы эрткен соонда

беш чүс кызыл туктар шөгдө хөбөдөйрп чайнып кел-ген. Республиканың эң шырак спортчулары—XXII Олимпи-аданын тилекчилери кызыл туктары тудуп алган чоран. «Октябрь революциясы — XX чүс чылдын кол болушкуну» деп темалыг театрыткан көр-гүзүп база болган. Совет эге-чагыранның чылдарында Ка-захстаннын чоңуну болгаш оон партия организастынын эрткен орууну ажалдыг үс-чалалары аңаа көргүскен.

Совет Казахстаннын күш-ажылыч улуг чедикчилерин, СЭКП-ниң XXVI съездинин тө-лөпиг уткуур дээш социалист чарышка республиканын ажил-ишчилериниң келип ага-ган белик тилекчилерин кол-лоондарын кырыга туткай транспорттарга билип көр-гүскен турган.

Эңилдешкен он беш рес-публиканын национал эл-терин келип алган солдар бол-ган кыстар шөгдө үнүп кел-ген. Олар Совет күртүмүн сүзүлген ол-ла дөвөр көзү-дүр тургусканар. Совет ки-жилерин найыраалык бол-ган акы-думалыкшы чоруту-п дугайында кылар байыр-лаады-биле дыйналып турган.

Төл шийгере билин уруглар үнүп келген, Леонид Ильич Брежневке, юбилей байырла-лынын хүндүтүп ажалыкты, рес-публиканын Компар-тиянын болгаш чыскаалын чуртукчуларына чектерин таскып.

Партиянын болгаш чонун бузгудас ханыг эвас, СЭКП-ниң удуртукчу-биле чаа-чаа тилектерже бузгудас буржуаарлар эвас. Казах-станнын ажилчы чондарынин ийел-чүткүлүг шериг паразы болгаш ажилчы чондарын чыскаалы база катан бузгудас-дыг көргүскен.

Г. ИВАНОВ,
В. КУЛИКОВ,
СЭТА-нын тускай корр.

АЛДАРЛЫГ ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

АЛМА-АТА. (СЭТА-нын тускай корр.) Казахстан-ниң Компартиязынын ТК-ны, Казах-ССР-ниң Дээди Сөвединин Президиуму, рес-публиканын Министрлер Чөвү-лели Казах-ССР-ниң болгаш

Казахстаннын Коммунист партиязынын 60 чылдыг ту-раскааткан хууздук алымын кылган.

Эштер Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, (Уланчыны 3-кү арман).

М. Р. Еремцованы Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хууаул бичи-биле шаңнаар дугайында

ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Совет салгынын бөдүрүл-гезинге хөй чылдарда үр-түндүк ажалы дээш база төртүтүгөн хүндүлге бээр 50 харлазын-биле комбайн-ны Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретари С. КРАСНЫЙ

Кызыл хоорай, 1980 чылдың август 29.

Кызылдан алыр-чем салгынын директору Мария Родионова ЕРЕМЦОВАНЫ Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хууаул бичи-биле шаңнаар.

Даргазы М. МЕНДУМЕ,

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретари С. КРАСНЫЙ

Кызыл хоорай, 1980 чылдың август 29.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотозу.

КАШ УДАА

«Революциянын чалбыны» совхозта ипатөвчүлүгүн үлгери-биле тургускан ажаалда-транспорт комплекзин бо хүнүр-де Балгазынын дөлем ховуларында чаа-гай үнген тараанын дүжүдүп ажаарын чедикчилерин чорудуп турар.

Дуржулгалыг комбайнерлер Юрий Едиков, Геннадий Ильин, Александр Дагба-ов, Федор Носов олар ажаалданың баштайгы хүнүрүндөн эрес-шалычы ажилдап эгелээш. Олар хүнде үлүүн ийи катан амыр күсүлүп туралар.

ЧУРУНТА: комбайнерлер ортузунда чарыштын наш удаа тилекчи А. Дагба-ов.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотозу.

В. ПИВОВАРОВ.

2100 килограммны

Каа-Хем районда СЭКП-ниң XXV съездин аттыг совхоз онгу беш чылдын төс айлар-да 600 тонна сүт күрүл-ге садар планын турган, ав-густун 15-не чедир 540 тон-намы саткан. Артан 60 тон-намы хуусаадан арте садар арга совхозта бар.

Совхозта сүт бүдүрер тала-зы-биле социалист чарыш-тын мурунку одуруун хоочун саанчы Лина Колонцова Баха-рева эедеп турар. Ол чартык чылдын планын 117 хуу күтүскен, бир некеке оонаштыр 1177 килограмм сүт саткан.

Мурунчы саанчы СЭКП-ниң XXVI съездинин күш-ажылыч белекит уткуур сору-луга-биле бедиткен хууздук-ни алган: чылда бир некеке оонаштыр 1800 килограмм

2100 килограммны

сүт саар планын 2100 кило-грамм чедир!

Лина Колонцова — «Хуу-дүлден дөмдө» орденин ээлдикчи. Чартык чылдын түнелди-биле ол «Сүр» мо-тивил салып алыр талонун социалист чарыштын не-тедизин өзүгээр шаңналга ала-ган.

Бункерлери долган комбайннар

Ону беш чылдын сөөлү чылыны дүжүдүп ажаал алы-рыны Кызыл районда «Тил-лек» совхоз август 18-те кирген. Бир гектардан орту-на-биле 13,6 центнер дүжүт-тү ап турар.

Комбайнерлер ам бирги от-рыдгы шөлдериңде ажилдап турар, баштайгы ийи хүнде 41 комбайн 600 хире га тарааны дорт кестирген.

Ажаал алышкынын темпкин ам-даа кууд, оон чыла-дааны чамлык комбайннар ирел бээр, тараа сөөртүр ма-шиналар эвээш болуп турары-ла — деп, чыгыш Ч.Д. Мон-гуш биске чугаалады.

Август 29-та хову турлашта эштениң төс үзүлгөсү чедө

берген бис. Механизаторлар чеменин дооскан, мычла-лаа ажилче далаажыр кижизик, аразында хөөрөжип орап болду.

Тараа ажаал алышкынын үзүлгөсү минута бүрү үнелит болгай. Бо аяс хүнде чүгө ажилдапайн орап улус боор деп айтырып бисти дүгү-редан берди.

Мурунчы комбайнер, коммунист Онуур-Сат Сарыларда бо дугайын сонургадыны.

Комбайннар тараа сөөртүр машиналар чок. Бор-та ажилдап турган машина-ларын Бай-Хаакке чорудукан, оон келгече ажилдаар бис — деп хуушлады.

Ажаалда эгелен хүнде

Бункерлери долган комбайннар

Ону беш чылдын сөөлү чылыны дүжүдүп ажаал алы-рыны Кызыл районда «Тил-лек» совхоз август 18-те кирген. Бир гектардан орту-на-биле 13,6 центнер дүжүт-тү ап турар.

Комбайнерлер ам бирги от-рыдгы шөлдериңде ажилдап турар, баштайгы ийи хүнде 41 комбайн 600 хире га тарааны дорт кестирген.

Ажаал алышкынын темпкин ам-даа кууд, оон чыла-дааны чамлык комбайннар ирел бээр, тараа сөөртүр ма-шиналар эвээш болуп турары-ла — деп, чыгыш Ч.Д. Мон-гуш биске чугаалады.

Август 29-та хову турлашта эштениң төс үзүлгөсү чедө

берген бис. Механизаторлар чеменин дооскан, мычла-лаа ажилче далаажыр кижизик, аразында хөөрөжип орап болду.

Тараа ажаал алышкынын үзүлгөсү минута бүрү үнелит болгай. Бо аяс хүнде чүгө ажилдапайн орап улус боор деп айтырып бисти дүгү-редан берди.

Мурунчы комбайнер, коммунист Онуур-Сат Сарыларда бо дугайын сонургадыны.

Комбайннар тараа сөөртүр машиналар чок. Бор-та ажилдап турган машина-ларын Бай-Хаакке чорудукан, оон келгече ажилдаар бис — деп хуушлады.

Ажаалда эгелен хүнде

берген бис. Механизаторлар чеменин дооскан, мычла-лаа ажилче далаажыр кижизик, аразында хөөрөжип орап болду.

Тараа ажаал алышкынын үзүлгөсү минута бүрү үнелит болгай. Бо аяс хүнде чүгө ажилдапайн орап улус боор деп айтырып бисти дүгү-редан берди.

Мурунчы комбайнер, коммунист Онуур-Сат Сарыларда бо дугайын сонургадыны.

Комбайннар тараа сөөртүр машиналар чок. Бор-та ажилдап турган машина-ларын Бай-Хаакке чорудукан, оон келгече ажилдаар бис — деп хуушлады.

Ажаалда эгелен хүнде

берген бис. Механизаторлар чеменин дооскан, мычла-лаа ажилче далаажыр кижизик, аразында хөөрөжип орап болду.

Т

КОМПЛЕКСТИГ ЧОРУДАР

дир, школа девискээринге ажаллап, кыштарын, чекерлерин, телдизин да үнүштерин ажаллап дайдаарлап турарлар. Элечер төмөң соокка, күтү ажаллап дарыясында ээчтөөчү хулоодор. Түгөйл шүтүм-чыскаанын шалкычларымын шийнап-мактап турар.

Латеринин турар черкии школа девискээринге керип кылган турар. Төрөнү школа-зыкта мык, оон каас-төрүн, өңи болуру даш үртүлдө са-гыш салыр кылдым чаным-кылар сорулдым салган биле. Ол соруга боттаным турар деп чутаалап болуру. Школа-зык девискээри көрүштү, а-раш: он-базым чекерек сал-ганаашкан, ногаан үнүштер школада элбек, Эрткен-дүшкөн кичкелерге бычын тааланчт.

Черке бычын ногаанчылыг-та, чаагажылыкта айтырыш шийтирээринге, бозууштук шкода девискээри-беле кызы-гаардым турбайн, биске ба-мааржыр микрорайонче базакерип бозал бар. Школада микрорайонуну шүтүм тур-гускан. Ында аязы-бур хар-намын уруслар кирип тур-гун. Он черлерге чурттакчыларын киржибеген-биле үстүлдө ажаллапкан өрүрдүр алпар.

Шоолонмаларын кү-чү болуш мез-шүмү ажаллашкан комплексти-дир бис. Бо таа-хоорайын № 1 ла-зынны дүжүлгө-өөрөкк аш турар бис.

Кажизинде аяа-челерин кири-жү болуру чутаалам. Бо ботунда баа маич-нарпы базз сайыр-а-дедия. Школага келген бирги кластчы-иен-биле калы «и-мыжын» олтурт, до-школозынын кайм-би-теинде өөрөндөте кан-гын азы приборну кы-лык кылдыр эрттүр-еске-дав.

Үстүлдө көрөниинге өсө-дө аяа айтырлары-пирээринге башка-лектианы демин аш-гөттинар, Патрияны-сөздөинде үчүктүм турар аяа өөрөндө-бүт-лө билинати, бы-кым аяны салга-дигле-кыжиздалтеми-раж болдуру бис.

Л. ДЕМЕН
Кызылман № 4
нын директору.

...өрөн—августун 28-те намынча Кызылдан уулу, башкартыкчылардын бири, башкаршыларыны, ада-историктерин өөрөнчүлөрүнүн сеп-сатыгына база-ла чырык чыгарып жаткан, омак болган. Ол өргө ийн-чигиш кийилер септишпекчи. Чүү болганда Чүтүл бойдустан чырык агайы кийини сепки-сатыгына хөгөлдү хайыктарга өрбөс-лө болбай, а кийилердин амдылар-мурталыгына өрөктү, үлөйдү кандыт-канда, нана чүзүктү көргө, чүтөрүн өөрүшкү-мэнийн база кыялар-ла дола бээр. Оларга түрүпкү бизиң өөрүчүтүрүшүзү таварышканы ол. Найысалды Кызылдын билимдүүлөрүндө, баа-баланы-лаа хун бүрүчү, немежил оорар. Билмгү алганда амдылар кылдыт-лар, херек чүзүлдү чыгар-ла бээр. Кызылдын мунурун дамында халак кырпыла чырык микрорабонда хой аал дүттаттар, тургулар дег, беш дүт бажынуур чытыла берген чыгуулар. Билмгү бажынуур килерини сепкили өөрүтү

немежиле турар. Бичангаш ол микрорабон кийилеринде, малшы-төмөлдө даа шимчээшпекчи, эне хей килерин чыгар. Харый оон жүзү-рунаа ол кыягы школа турган амдылар чыгарлаа не-геп келген. Бичангаш муа беш чүс ажыг урутарл өөрө-ниң чаа школяны түдүм 1978 чылда «Кызыл тузга» эргел-чинин Д. Чүлүм-оолга уду-гын бригадазы таван салып жезүн. Оон бригаданың к-жигүнери бир деминг ша-пылкын ажилдаа, оларны нштинден дашчаар А. Куу-лар Б. Чүлүм, М. Монгуш, дузалакчы К. Серен болгаш оксер-лаа эн кызымаккай ажилдаш, шапылгы мектеп-тинде келген. Ук школяны түрүтүп жезуулар, ажил-лаа чыгыгы 60 килти мала күшүгү мөөнөп, эзүн аа бригадалары ажилдаат. Ч-жы. № 48 тузгү эргел-чине ССР-нун Дзын Советинин депутаттары Р. Григоровниңе удугтын шерелечилер, Т. Николаевга удугтын шукча-туржулар, Н. Овита удугтын малварлар бригадалары ам и-мү-

да бир деминг ажилдан турар. Найыралды, деминг, шапылкын ажилдааның түкүлени-де олутуу, чаа школяның бир өлүгү буа бөргөдөй билимди ажалтаа кирген. Ба-за бир чаа школа! А өскө-курстарым дарый ажилдаа кийир дзын түдүгжулар ша-пылкын ажилдаанышар.

Августу сөөлү хуниерини бирээниде найысалдаа базы бир чаа школяны ажиттына-рынга өөрөн ада-мелер, хол-дарында өл-баазын чектертер туткан өөрөнчилер урутар, башкылар чыгып келген. Өөрөнчилер болгаш ада-мелер-башкыларын ужуражил-газы болган.

Чаа школяны ажиттынарыны түдүзүккө жооп эркен ол ужуражилгаа башкылар өөрүшкү буа жажок килер. Харый, рус, кыргыз агым-агы, түстү башкылар-кыяларын өөрөнчилерге билимди таныжып, дзылп ал турду. Олар башкыларга өл-баазын чектертери белек кылдыруу сунуп берип турдулар. Ухулузүгү, өөрүшкү-ле, өөр-үшкү! Ужуражилганын тө-мү-

чүзүндө директор Владимир Иванович Веденин мынчы чыгуагыз:

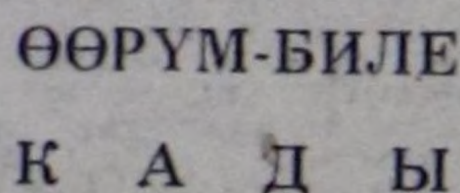
— Амдынаада чүтүл өөр-кюр бир коруус ажыгып кирген. Ол-аа болза биз чыгар, ада-мелерге-да, өөрөн-чилерге-да өөрүчүтүрүшүз.

38 орус, тыва класстар бо-бирги чыгып келген. Ш-кы-ламын башкылар болгаш к-ке-аа эжилчилерин шу 50 кырже ким. Мындай дулкык класстардыг кижизин интернационалды кижизин геин өөрөнчилер орту-чорудары таарымалын деп-лаар мен. Өскө коруустар у-дугаас ажыгылаа кырер.

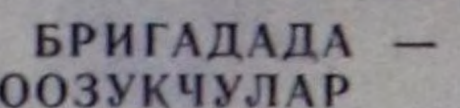
Чыгууларын урутарга үлөйдү бөлү-бөдүр. Дегем, к-жы өөрэлдирги школа-да сентябрь 1-ден эзген өөр-кюр кийтерт бис. Оон түдүл дег кордоруна бичин урутарлар ийн-шоору чыгылааны бээр.

К. ЭКЕР-ООЛ
ЧУРУКТА: Кызылдын би-чаа школянын башкылар бис өөрөнчилеринин ба-тайгы ужуражилгаа.

В. КАРА-САЛДЫН. фото

Беш чымдын планыны онаа-
дары хуусаа бетинде күч
едир дээш социалистиг чар-
ыстид бүдүрүлгенин дөхтөр
ин, бригадаларынын баш ту-
ус жыйынчарын даразын
албаган. Мен улант м-
министр Ю. В. Прокопьевст
ригадзында өрүмнээр сто-
лукту машинасы болуп азы-
ял турар мен. Бистин брига-
дасы чарышка каш улаа эт-
и, дималерин чедип аз, тиги-
чаккерини одуруунга чоруу-
луген. Бу чымдын эртекен
дарыны планын онаада-
дык 1914 жылы кыскастаткан

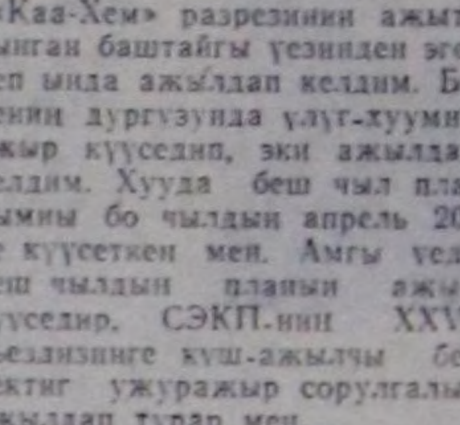

Давраниннинг нарийн мериланинч доозуучулар комбин-
тин хоочун Б. Давланова-
тин дузаты-биле өөрөнгө-
Давлановане эрткин өөрө-
гө чылынн эгезинде ала-
мак шикалага буюрдуру-
дугалтегизинн мастери бол-
малда эгезин чүве-дир.
Силер өөрөгилте чылын-
дагынын кинти-билгик шо-
кары болган протехтучулар-
нын ала-ча дуржукалагы-
лар-биле етте-еттедир.

ЧУРУКТА: чер өрүмнө
станоктун машинистери И. С.
Қачан болташ Ч. М. Новалы
олар.

В. ЧАДАМБАНЫН фотома

А. СМІРНОВ.
«Каа-Хем» разрезинде орун
дөр станоктуң машинизи.
ЧУРУКТА: (солгай тала
ан) А. В. Смирнов биле ду
лаакчы машинистер В. Оор
ак М. Ш. -ке элде.

1980 чылын дугуйунуң картофель, ногазын белгаш кат-чимизин узун хуусада шыгжаар черлерни белгезтирэн сентябрьниң эвезигне чедер Россия Федерациязының ажил-агыйкарынга дозар орууга салдыгын. СССР-ниң Улусчу контроль комитетиниң материаларын белгаш чамдын крайларда база областларда амырлар баш-йычын базаларының ижиш-ка белектилин кынал көрген специалистериниң илетиленин дугуар республиканың Садыг министрствонун хулуп алган доктаалдына ол дугуйн айттык.

хей нуруузу 1980 чыл-
дың дүмүзү хүлээп алы-
рынга белеткелди херек
кырында чазынаа эгел-
ээн турган. Картофель,
ногоа, катчирик шыгжаар
муң-муң черлери, пени-
лор, сугуец, капуста ду-
даар цехтери бо чылын
сөптөз.

Ленинградтың, Челя-
бинск, Ульяновск, Тюмень
бөлгаш өскөдөө чандык
областарың садыг органи-
зациялары картофель шыг-
жаарыңа ик белеткенге.

Ындыг бөлгөдөө чаманы
садыг организациялары
картофель, ногоа, катчи-
рик шыгжаарыңга белет-
келди кылаалы өлкөңүң

руау, күске чедир ам-да-
у бар шыкаш мылдыр са-
нап турар. Чимээ: Алтай
крайың бөлгаш Калуга
областың садыг организа-
циялары бо чугуаа амыл-
дык дымж оюмчу черүдү
келген. Барнаулд, Бийски-
н, Славгородта, Калугада;
Нозельскинде ногоа, катчи-
рик баазалары, картофель
кадагалар черлери дыка
четпес белеткээн. Бо тала-
зы-биле буруулук кижи-
лери шыңгыс хемчег алган.
А чамдыктарың албан-ху-
лээлелинден дүжүргөн.

Картофельд бөлгаш ие-

дизайнерын парин меринге доозукчулар комбинация чочуучу Б. Давалова дуулаз биле өрөөнгө. Даваловане эрткен өрөөнчүлүктө жезинде алаак шакола буюрмалаштырганын мастери болуп даа жезгэн чык-чир. Парин өрөөнтө чынылаз жезини жынты билгн шыкы болгаш профтехучилищ чыа-чаа дууражгалыгар биле четчезеттинер.

[illegible]

дарын Курск, Куйбы-
Ярославль областар-

[illegible]

Өзгөйлүч чымыз дооктору
былек, брыцадамкы жекесту-
нөри боттарымчы чаа туртун-
ган тарлааманга кээп турган-
чытпал, ачкайыдай берекелер.
Брыцаа тевтир баялаа баа
бурдундары дери, белетке
кылаанар. Бутурула брыцаа-
дымча ачкайлаа, бычтанармын-
чы хуа чурум, кыты тара-
лаа бадкылаа ажылаанчы,
дежурмидылаанчынын графич-
нын чараштыр парол бижжы
аскан. Нерчиң агротехниктың
ажаадылаанчы брыцаамың
ажаагыты сүмелери баяла
паллаа, алаанкылаанчы ачка-
йлаа, кытырмидылаан ачка-
лаа. Тугустык ачкайлаа, кычи-
лаа ачкайлаа боллаан кыты

